

Byzantina Symmeikta

Vol 31 (2021)

BYZANTINA SYMMEIKTA 31

Βιβλιογραφικό σημείωμα: Δ. Μ. ΓΟΝΗΣ - ΠΑΤΑΠΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ, Παπα-Ίωνᾶ Καυσοκαλυβίτου (†1765). Νεομαρτυρολογική Συλλογή (Εισαγωγή-Κριτική έκδοση τοῦ κειμένου), Θεσσαλονίκη 2020, σελ. 450. ISBN 978-960-656-016-3

ΜΥΡΣΙΝΗ Σ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

doi: [10.12681/byzsym.28207](https://doi.org/10.12681/byzsym.28207)

Copyright © 2021, ΜΥΡΣΙΝΗ Σ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ Μ. Σ. (2021). Βιβλιογραφικό σημείωμα: Δ. Μ. ΓΟΝΗΣ - ΠΑΤΑΠΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ, Παπα-Ίωνᾶ Καυσοκαλυβίτου (†1765). Νεομαρτυρολογική Συλλογή (Εισαγωγή-Κριτική έκδοση τοῦ κειμένου), Θεσσαλονίκη 2020, σελ. 450. ISBN 978-960-656-016-3. *Byzantina Symmeikta*, 31, 545–546. <https://doi.org/10.12681/byzsym.28207>

Δ. Μ. ΓΟΝΗΣ – ΠΑΤΑΠΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ, *Παπα-Ἰωνᾶ Κανσοκαλυβίτου (†1765). Νεομαρτυρολογικὴ Συλλογὴ (Εἰσαγωγή-Κριτικὴ ἔκδοση τοῦ κειμένου)*, Θεσσαλονίκη 2020, σελ. 450. ISBN 978-960-656-016-3

Ἡ ἔρευνα γιὰ τοὺς Νεομάρτυρες, ποὺ ἀποτελοῦν σημαντικὸ κεφάλαιο τῆς ἱστορίας τοῦ νεωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ μας – καὶ ὄχι μόνο– βίου, ἀνθεὶ τελευταῖα ἰδιαίτερος¹. Συνεχῶς ἔρχονται στὸ φῶς νέες συλλογές μὲ βίους νεομαρτύρων εἴτε γνωστῶν ἀπὸ ἄλλες συλλογές εἴτε ἀκόμη καὶ ἀγνώστων. Σὲ αὐτὴν τὴν κατηγορία ἀνήκει καὶ ἡ νεομαρτυρολογικὴ συλλογὴ τοῦ παπα-Ἰωνᾶ τοῦ Κανσοκαλυβίτου τοῦ Αἰτωλοῦ (†1765), μεγάλης ἀγιορεΐτικης μορφῆς ποὺ συγκαταλέγεται στοὺς Κανσοκαλυβίτες λογίους τοῦ 18ου αἰ. Οἱ νεώτεροι ἐρευνητὲς θεωροῦν τὸ ἔργο του πρωτοποριακὸ γιὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἔζησε καὶ τὸν ἀποκαλοῦν πρῶτο συλλέκτη καὶ μεταφραστὴ-διασκευαστὴ Νεομαρτυρολογίων. Ἡ συλλογὴ του παρουσιάζεται ἐκτενῶς καὶ ἐκδίδεται κριτικῶς στὸ παρὸν βιβλίο.

Πρόκειται γιὰ συλλογὴ, τὴν ὁποία ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας καὶ ὁ Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, στὴν περιγραφή τοῦ χειρογράφου ὅπου αὐτὴ διασώζεται, δηλαδὴ τὸν κώδικα 2 τῆς Καλύβης τοῦ ὁσίου Ἀκακίου ἡ 199 τῆς Σκήτης τῶν Κανσοκαλυβίων, τὴν τιτλοφόρησαν: *Ἰωνᾶ Κανσοκαλυβίτου, βίοι νεοφανῶν Μαρτύρων, ἐν τῇ καθομιλουμένῃ*². Ἡ συλλογὴ αὐτὴ περιλαμβάνει τριάντα τρία Μαρτύρια, πέντε Ἀκολουθίες, ἓναν Βίο Ἁγίου (τοῦ ὁσίου Ἀκακίου τοῦ Νέου), τέσσερα σχόλια τοῦ Ἰωνᾶ, δεκαεννεάστιχο ἐπίγραμμα ἀφιερωμένο στὸν ἅγιο Νικόλαο τὸν Νέο καὶ Συναξάριο στὴν Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Πολὺ

1. Ἡ βιβλιογραφία εἶναι πλουσιότατη. Βλ. ἐνδεικτικῶς τοὺς τίτλους ποὺ καταγράφονται στὸ ἄρθρο μου «Βίοι Νεομαρτύρων στὸν Κώδικα Ξενοφώντος 25. Πολιτιστικὸ καὶ Κοινωνικὸ Πλαίσιο», *Βυζ Σύμμ* 31 (2021), 307, σημ. 6 καὶ 7.

2. ΕΥ. ΚΟΥΡΙΛΑΣ – ΣΩΦ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ, *Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς ἱεράς Σκήτης Κανσοκαλυβίων καὶ τῶν καλυβῶν αὐτῆς* [Ἀγιορεΐτικὴ Βιβλιοθήκη 5], Paris 1930, 104-105.

σημαντικό θεωρείται τὸ γεγονός τῆς κριτικῆς ἔκδοσης αὐτῆς τῆς συλλογῆς καθὼς ἔρχεται στὸ φῶς ἄλλη μία ἀνθολογία κειμένων τοῦ εἴδους, διευκολύνοντας τοὺς ἐρευνητὲς στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐξετάσουν ἐμπεριστατωμένα τὴ σχέση της μὲ προγενέστερες ἢ μεταγενέστερες νεομαρτυρολογικὲς συλλογές. Προηγουμένως οἱ ἐρευνητὲς λάμβαναν ὡς μέτρο σύγκρισης τῶν νεομαρτυρολογικῶν κειμένων τὰ κείμενα τοῦ *Νέου Μαρτυρολογίου*, στὸ ὁποῖο ἐμμέσως ἦταν γνωστὸ ὅτι ἦταν ἐντεταγμένη ἢ συλλογὴ τοῦ παπα-Ἰωνᾶ.

Τῆς ἔκδοσης προτάσσεται ἐκτενὴς εἰσαγωγή (σσ. 15-156), ἡ ὁποία σὲ 8 κεφάλαια ἀναφέρεται ἀντιστοίχως: α) στὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ παπα-Ἰωνᾶ τοῦ Καυσοκαλυβίτου, β) στὸν χειρόγραφο κώδικα τῆς συλλογῆς, ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται ἀναλυτικά, γ) στὸν ἐντοπισμὸ τῶν βίων τῆς συλλογῆς ποὺ εἶναι ἀποδεδειγμένα τοῦ παπα-Ἰωνᾶ, δ) στὶς πηγὲς τῆς συλλογῆς, ε) στὸ θέμα τοῦ χρόνου συγκρότησής της, στ) στὶς σχέσεις, τὶς ἐξαρτήσεις καὶ τὶς ἐπιδράσεις μεταξὺ τῆς συγκεκριμένης συλλογῆς καὶ τῶν μεταγενέστερων· ζ) παρουσιάζονται καὶ σχολιάζονται δύο πίνακες περιεχομένων τοῦ κώδικα ὡς ἀπόδειξη ἀντιμετώπισης καὶ καταγραφῆς τῶν περιεχομένων ἀπὸ μεταγενέστερους κατόχους ἢ ἀναγνώστες τοῦ χειρογράφου καὶ η) ἐκτίθενται οἱ ἀρχές ποὺ ἀκολουθήθηκαν κατὰ τὴν κριτικὴ ἔκδοση. Σαφῶς, ὅπως ἐπισημαίνουν οἱ ἐκδότες, τὰ κείμενα τοῦ παπα-Ἰωνᾶ πρέπει νὰ προσεγγίζονται μὲ πολλὴ προσοχή, καθὼς ἄλλα εἶναι πρωτοτύπως συντεταγμένα ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ ἄλλα συνιστοῦν διασκευές-μεταφράσεις κειμένων προγενέστερων συγγραφέων (π.χ. τοῦ Ἰωάννη Καρυοφύλλη) μὲ μικρὲς ἢ μεγαλύτερες προσθήκες καὶ προσωπικὰ σχόλια. Τὰ κείμενα τοῦ παπα-Ἰωνᾶ βρῖθουν ἀνορθογραφικῶν καὶ ἀσυνταξικῶν, τὶς ὁποῖες οἱ ἐκδότες θεραπεύουν στὸν μεγαλύτερο δυνατὸ βαθμὸ.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἔκδοση τῶν κειμένων ποὺ συνοδεύονται ἀπὸ κριτικὸ ὑπόμνημα καὶ ὑπόμνημα πηγῶν (σσ. 159-391). Στὴ συνέχεια παρατίθεται ἓνα πολὺ καλὰ ἐνημερωμένο γλωσσάριο τουρκικῶν λέξεων ποὺ συναντῶνται στὴ συλλογὴ. Ἔπεται πλούσια βιβλιογραφία, καὶ τέλος ἀκολουθοῦν εἰκόνες, εὔρετήριο κυρίων ὀνομάτων τῆς συλλογῆς τοῦ παπα-Ἰωνᾶ καὶ σύντομη περίληψη στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα.

Συνολικά, τὸ παρὸν βιβλίο ἀποτελεῖ σημαντικὴ συμβολὴ στὴν ἀνάδειξη τῆς νεομαρτυρολογικῆς γραμματείας καὶ θὰ ἀποτελέσει σημεῖο ἀναφορᾶς γιὰ τὶς περαιτέρω ἔρευνες, καθὼς οἱ ἐκδότες, στὴν λεπτομερῆ εἰσαγωγή, θέτουν νέα ἐρωτήματα καὶ ἀναφέρονται σὲ ζητήματα ποὺ χρήζουν περαιτέρω μελέτης.

ΜΥΡΣΙΝΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμῆμα Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογίας